

УДК 336.14

DOI: 10.18524/2413-9998.2022.3(52).275829

І. Є. Чуркіна,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та інновацій
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Французький бульвар, 24/26, 65044, м. Одеса, Україна
e-mail: churkina.irina0403@gmail.com

Є. І. Масленніков,

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту та інновацій,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар, 24/26, 65044, м. Одеса, Україна
e-mail: evgenmaslennikov@ukr.net

УПРАВЛІННЯ АКУМУЛЯЦІЮ І ВИКОРИСТАННЯМ БЮДЖЕТНИХ РЕСУРСІВ

Управління бюджетними ресурсами в умовах воєнного стану відіграє ключову роль у стабілізації економіки, функціонуванні бюджетної системи та координації її ланок для ефективного виконання державою своїх функцій. Повномасштабне вторгнення на територію нашої країни змусило уряд переглянути поставлені раніше цілі з метою переорієнтації на збільшення фінансування оборони та соціального захисту населення, залучення міжнародної підтримки. У статті досліджуються теоретичні засади державного управління бюджетними коштами, виокремленні його проблеми в умовах воєнного стану. Розглянуто особливості формування доходів бюджету в довоєнний період та в умовах воєнного стану. Досліджено основні заходи фіскального стимулювання та консолідації. У результаті дослідження виділено головні проблеми та виокремлено перспективні напрями вдосконалення державного управління бюджетними коштами. Акцентована увага на основних відмінностях функціонування бюджетної системи України у мирний час та в умовах воєнного стану. Проаналізовані законодавчі та інші нормативно-правові акти, що регулюють питання бюджетних відносин в умовах воєнного стану. Управління бюджетними ресурсами та бюджетними відносинами в Україні в умовах воєнного стану відрізняється від їхнього регулювання у мирний час та має істотні особливості.

Їх сутність у тому, що правовий механізм прийняття рішень у бюджетній сфері спрощується, деякі важливі норми бюджетного законодавства тимчасово

припиняють свою дію. На наш погляд, такі правові рішення є виправданими та ефективними в умовах військової агресії проти держави.

Ключові слова: бюджетна система, бюджетні відносини, бюджетна політика, державний бюджет, дохід державного бюджету, видатки державного бюджету, пріоритетні видатки бюджету, економічний розвиток країни, воєнний стан.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Бюджетна система України являється фундаментальною основою фінансової системи України, її центральною ланкою, важливість якої у соціально-економічному розвитку держави важко переоцінити. Бюджетна система забезпечує органи державної влади та управління відповідними фінансовими ресурсами для виконання ними своїх повноважень і функцій на державному і місцевому рівнях, тому одним із напрямів і важливою складовою системи управлінської діяльності держави є бюджетний менеджмент.

Останні роки стан економічного розвитку України характеризувався несталістю, стагнацією, відсутністю дієвих механізмів управління, що спричиняло необхідність з'ясування питань, пов'язаних як з дією механізму управління бюджетними ресурсами, так і з процесами організації та ефективного використання ресурсів.

Повномасштабна війна проти України значно погіршала бюджетний процес: різке скорочення надходжень до бюджету обумовило нарощування видатків на сферу національної оборони і безпеки, безперерйного фінансування соціальних гарантій населенню в повному обсягу.

Нині перед державою постали завдання із забезпечення ефективного функціонування бюджетної системи, переорієнтації раніше поставлених державою цілей, перерозподілу обмежених бюджетних коштів, забезпечення соціальних виплат громадянам, збільшення видатків на оборону держави, перегляду джерел

наповнення бюджету та залучення міжнародної фінансової допомоги. Від злагодженості та швидкої координації ланок бюджетної політики залежить підтримання фінансової стійкості держави та недопущення виникнення макроекономічних дисбалансів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремим питанням формування і функціонування бюджетної системи, механізму управління бюджетними ресурсами присвячено ґрунтовні наукові дослідження фахівців у галузі фінансового права, економічної науки, науки державного управління, а саме: В. Андрущенко, В. Базилевича, Т. Бондарук, В. Дем'янишина, Т. Канєвої, Л. Лисяк, Н. Мельничук, В. Опаріна, І. Чугунова, В. Шевчука та інших українських науковців. Питання державного управління бюджетними коштами є надзвичайно важливим. І сьогодні провідні вітчизняні та іноземні науковці не припиняють гострих дискусій навколо цієї проблематики. Огляд літературних джерел щодо розкриття проблеми державного управління бюджетними коштами показав, що вона потребує додаткового вивчення.

Постановка завдання. Дослідити теоретичні аспекти управління бюджетними ресурсами, визначити ключові проблеми механізму управління бюджетними ресурсами та розкрити особливості бюджетної політики в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. За період становлення і розвитку економічних ринкових відносин в Україні питання державного управління бюджетними коштами стояло завжди досить гостро, тому що вирішення цього питання дасть можливість Україні зробити впевнений крок уперед в економічному зростанні та підвищенні рівня життя населення. За роки незалежності нашої держави та здобуття нею статусу країни з ринковою економікою органи державного управління приділяли цьому питанню недостатню увагу. Це впливало на якість і

результативність державного управління бюджетними коштами під час фінансово-економічних криз.

З огляду на це виникали проблеми, пов'язані з мобілізацією коштів до бюджету для виконання державою її функцій, а також із втратою одних джерел формування бюджетних коштів і пошуком інших, які б відповідали новій системі господарювання.

Ефективність управління системою доходів бюджету значною мірою залежить від структурної побудови самої системи. Оптимальна структура є запорукою реального планування і повноти виконання доходів бюджету. Саме тому дослідження питань оптимізації бюджетних доходів у нерозривному зв'язку із забезпеченням якісного управління ними набувають особливої актуальності. Адже діяльність у сфері бюджетної політики полягає в тому, щоб, враховуючи тиск особливих інтересів суб'єктів держави як соціально-економічних груп, оптимально поєднувати реалізацію цих завдань. Це, з одного боку, породжує необхідність розробити тактичні заходи, що часом суперечать один одному, а з іншого – задіювати всі інституціональні утворення держави, що виконують взаємопов'язані функції. Іншими словами, збалансованість загального рівня податків, їх структури, ступеня прогресивності, а також відповідна структура витрат і трансфертів не повинні послаблювати стимули до заощаджень, інвестицій, до підприємницької й трудової активності, що сукупно має забезпечити нові бюджетні доходи, а відтак сприятиме активізації соціально-економічного розвитку держави.

Відповідно до законодавства, доходами бюджету визначаються грошові кошти, що надходять до бюджету, за винятком коштів, які є джерелами фінансування дефіциту бюджету. На практиці цей критерій часто не дотримується, оскільки склад доходів або джерел фінансування значною мірою залежить від прийнятих методів бюджетного планування, формату бюджету, систем звітності

тощо. В Україні до неподаткових доходів належать надходження від продажу майна, яке перебуває в оперативному управлінні бюджетних установ та господарському віданні державних і муніципальних унітарних підприємств. До джерел фінансування дефіциту – надходження від продажу земельних ділянок, акцій, облігацій та інших цінних паперів.

Таким чином, межа між доходами бюджету та джерелами фінансування його дефіциту досить умовна. За економічною сутністю доходами бюджету є надходження, що збільшують чисту вартість державних активів. Сальдо надходжень джерел фінансування дефіцитів не змінює чистої вартості активів, а лише трансформує їх структуру.

Проте, на нашу думку, обидві складові відповідають завданням оптимізації надходжень до бюджету, оскільки існує можливість не тільки кількісного збільшення або зменшення у грошовому вираженні, але і зміни якісної структури надходжень. Розглядаючи питання ефективності державного управління у сфері доходів, слід звернути особливу увагу на взаємодію основних суб'єктів під час формування дохідної частини бюджету. Відомо, що доходи бюджету виражають економічні відносини, які виникають між державою, суб'єктами господарювання та громадянами в процесі формування та виконання бюджету. Формою прояву цих економічних відносин є різні види податкових і неподаткових платежів суб'єктів господарювання та населення до бюджетної системи.

При цьому можливі дві базові системи взаємовідносин між платниками і бюджетами всіх рівнів щодо формування державних доходів.

Сутність першої системи відображається логічним зв'язком «один платіж – один бюджет», платник здійснює платежі окремо в ті чи інші бюджети і веде окремий облік або звітність у розрізі відповідних бюджетів. У цьому випадку платник безпосередньо

взаємодіє з конкретним органом влади, що законодавчо встановив той чи інший платіж, у тому числі – заснований на загальній податковій базі. Відповідно, немає необхідності встановлення нормативів відрахувань від тих чи інших доходів до бюджетів різних рівнів: «власні» доходи кожного бюджету, від національного до низового місцевого, формуються за рахунок видів податкових і неподаткових доходів, котрі встановлюються відповідними органами влади. Перевагами цієї системи є значно більша підзвітність влади різних рівнів, більш чітке розуміння платниками податків взаємозв'язку між рівнем оподаткування та обсягом і якістю бюджетних послуг, прозорість обліку та звітності, можливості для проведення самостійної економічної політики, мінімізація нереалізованих інтересів щодо розподілу доходів [4].

За другої системи платник взаємодіє з бюджетною сферою в цілому, сплачуючи платіж незалежно від того, який рівень влади його встановив, на спеціальний транзитний рахунок, з якого потім за встановленими правилами і нормативами надходження зараховуються до доходів відповідних бюджетів.

Відомі й перехідні системи, коли, наприклад, обласні та місцеві податки сплачуються безпосередньо до відповідних бюджетів, а надходження від податкових і неподаткових доходів, установлених центральними органами влади, розподіляються за нормативами або формулами між бюджетами різних рівнів.

На сьогодні в Україні в частині доходів працює тільки друга модель. Принципова позиція полягає в тому, що платник має взаємодіяти з бюджетною системою в цілому в особі адміністратора відповідних надходжень до бюджету (наприклад, платники податків взаємодіють тільки з податковими органами, а платники митних зборів – тільки з митними органами). Завдяки цьому, по-перше, мінімізуються адміністративні витрати платника (один дохід – один орган влади, немає необхідності у веденні додаткової

документації за розрахунками з бюджетами для її подання до органів влади, законодавчо встановлюються розміри платежів), а по-друге, створюються умови для максимальної транспарентності фінансових потоків між платниками та бюджетами, оскільки умова зарахування всіх доходів на єдиний транзитний рахунок визначає необхідність у відкритті єдиних рахунків бюджетів у банках одному органу, який здійснює касове обслуговування виконання бюджетів (на сьогодні таким органом є Казначейська служба). У свою чергу, система єдиних рахунків бюджетів, що відкриваються тільки одному органу влади, створює передумови для досягнення максимальної транспарентності фінансових потоків не тільки між платником і бюджетами, а й між бюджетами та кредиторами.

Всі заходи, що вживаються в Україні сьогодні й спрямовані на управління доходами, можна поділити на дві групи: прямі й непрямі методи збільшення доходів. Тобто всі вони спрямовані на якомога більше залучення коштів до державного бюджету, що не повною мірою відповідає завданню оптимізації.

До прямих методів збільшення доходів належать:

- регулювання податкових ставок та порядку сплати податків;
- оптимізація структури майна, що перебуває у державній власності як джерела доходів бюджету (розглядається сьогодні лише з боку привабливості для приватизаційних процесів);
- підвищення ефективності адміністрування податкових і неподаткових доходів.

Ефект від регулювання параметрів оподаткування є досить обмеженим у зв'язку з обмеженими податковими повноваженнями місцевих органів влади. Тому саме непрямі методи можуть забезпечити проведення більш фундаментальної роботи з податковою базою і стимулювання її зростання за допомогою збільшення загальної економічної активності в регіоні.

Непрямі методи стимулювання податкових доходів складаються з:

- формування та підтримки сприятливих умов для розвитку реального сектору;
- встановлення спеціальних податкових режимів.

В умовах нестабільності світової економіки і ресурсних обмежень особливого значення набуває прийняття своєчасних й ефективних рішень, можливість на стадії планування проводити сценарні розрахунки і здійснювати превентивний контроль витрат, їх відповідності меті та завданням, поставленим органами влади всіх рівнів. Цим цілям відповідає розроблення і практична реалізація системи бюджетування як процесу управління витрачанням бюджетних коштів. Бюджетування у сфері централізованих фінансів дає змогу розв'язати проблеми управління державними фінансовими ресурсами, концентрувати видатки на пріоритетних напрямках державної соціально-економічної політики як на державному, так і на місцевому рівнях, отримувати заплановані результати.

Повномасштабне російське вторгнення в Україну стало руйнівним чинником негативного впливу на фіскальну політику та формування доходів державного й місцевих бюджетів. Одним з найбільш деструктивних наслідків війни для українського суспільства є безпрецедентна міграція населення за кордон (7 млн українських біженців перебувають у Європі, майже 4 млн з них отримали тимчасовий захист) [4]. Іншими проявами війни є: зростання рівня безробіття; порушення або ж розрив економічних взаємовідносин; руйнування і пошкодження інфраструктури, виробничих потужностей; замороження інвестиційних проєктів; скорочення або втрата запасів і обігових коштів; трансформація логістичних маршрутів та збільшення вартості логістики тощо.

З початком війни та запровадженням воєнного стану на території України податкова політика була змушена адаптуватись до

умов господарювання економічних суб'єктів. Було запропоновано низку фіскальних стимулів з метою підтримки економіки та споживання. А саме, з березня 2022 р. тимчасово до завершення дії воєнного стану: знижено ставку податку на додану вартість (ПДВ) до 7% для такої категорії товарів, як пальне (бензин, скраплений газ, інші нафтопродукти); скасовано сплату акцизу з пального; надано можливості фізичним особам – платникам єдиного податку І та ІІ групи не сплачувати податок до бюджету; розширено обсяг річного доходу для ІІІ групи платників єдиного податку до 10 млрд грн; відсоткову ставку встановлено для таких платників у розмірі 2% з обороту; надано право не сплачувати податок на землю в районах, де ведуться бойові дії; обмежено право контролюючих органів здійснювати перевірки тощо. Крім того, з 1 квітня запроваджено пільги для митного ввезення на територію України товарів платниками єдиного податку, передбачалось звільнення від оподаткування ПДВ, акцизом і митом транспортних засобів. Однак довготривалість війни та суттєве зростання дефіциту зумовили підвищення фіскальної значущості податків і зборів. Тому з 1 липня скасовано пільгове оподаткування транспортних засобів та повернуто повноцінне оподаткування імпорту. Заходи з часткової фіскальної консолідації дали змогу збільшити надходження до державного бюджету.

Сьогодні дуже гостро постає питання щодо пошуку «додаткових» джерел бюджетних надходжень з метою збереження належного рівня бюджетної стійкості та фінансування критично необхідних видатків. Деякі фахівці у професійних і наукових колах вважають можливим сценарієм часткове чи повне повернення акцизного податку на пальне, підвищення ставок інших податків на споживання, збільшення військового збору тощо.

За погодженням з міжнародними фінансовими організаціями запроваджено тимчасовий додатковий імпортний збір. Ця

практика може бути застосованою у дещо трансформованому вигляді під час прогнозування і планування бюджету на наступний рік з метою отримання додаткових бюджетних надходжень. Певні ініціативи з цього питання вже обговорюються державними фінансовими інституціями. Основними пріоритетами бюджету визначено підвищення обороноздатності держави та забезпечення соціальної стабільності в суспільстві, що потребує збільшення дохідної частини бюджету. Причому сектор національної оборони і безпеки має фінансуватись за рахунок податків.

Водночас, оподаткування є одним з важливих інструментів забезпечення соціально-економічного розвитку, тому надмірне фіскальне навантаження може спричинити згортання економічної активності та зростання тіньового сегмента вітчизняної економіки. З розширенням каналів фінансового забезпечення армії в умовах воєнного стану передусім йдеться про волонтерські фонди і різні платформи. Зросла участь бізнесу і населення у фінансуванні програм з мілітарної допомоги армії, навчання військових, розмінування, гуманітарної допомоги військовим тощо.

Для підтримки макроекономічної стабільності у національному просторі, в тому числі цінової, необхідно обмежувати використання такого інструменту. В умовах воєнного стану актуалізується необхідність покращання якості координації фіскальної та монетарної політики задля виконання державою взятих зобов'язань та утримання фінансової стійкості у національній економіці.

Сучасна бюджетна політика у національному середовищі як невід'ємна частина державної фінансової політики має бути спрямована на фінансування пріоритетних напрямів соціально-економічного відновлення та розвитку країни, підтримку розширеного відтворення суспільства.

Бюджетні витрати можна визначити як процес надання і використання фінансових ресурсів, акумульованих у бюджетах усіх рівнів бюджетної системи, відповідно до законів про бюджети на відповідний фінансовий рік. У цьому випадку наголошується на управлінських, процедурних моментах: у сучасних умовах бюджетні витрати – основа складної системи взаємовідносин, яка охоплює не тільки органи державної влади (законодавчі, виконавчі, контрольні та ін.), але й суспільство в цілому. Розподіл державних коштів за окремими видатковими статтями закріплюється законодавчо, у складі законів про бюджет. Його планування, обговорення, виконання і контроль є центральним елементом бюджетного процесу.

Інший підхід до визначення бюджетних витрат заснований на специфіці витрат бюджету держави: на них покладається першочергове навантаження з фінансування виконання завдань і функцій держави, заходів, що відображають його політику в різних сферах життєдіяльності суспільства.

Механізм використання бюджетних коштів пов'язаний з виконанням видаткової частини бюджету держави та спрямуванням бюджетних коштів на цілі, передбачені у затвердженому бюджеті. Ми вважаємо, що до складових цього виду механізму можна віднести бюджетне фінансування (включаючи кошторисне фінансування, бюджетне інвестування та надання державних трансфертів), бюджетне кредитування та бюджетне резервування. За економічним змістом механізм використання бюджетних коштів, як складова бюджетного механізму держави – це сукупність методів, форм, важелів, інструментів, стимулів і санкцій, які забезпечують використання бюджетного фонду держави. Цей механізм обслуговує ту частину перерозподільчих відносин, яка охоплює тільки використання коштів централізованого грошового фонду держави. На практиці даний механізм є достатньо складною

структурою, яка забезпечує чітку послідовність і методи дій відповідних державних органів у процесі використання бюджетних коштів.

Для створення сприятливих умов соціально-економічного відновлення держава має використовувати фінансовий регуляторний механізм, зокрема в частині зниження окремих податків і зборів та надання цільових податкових стимулів, які мають бути тимчасовими. Загальні заходи фінансової політики, які впливають на формування бюджету країни у період воєнного стану, мають включати підтримку реального сектора економіки завдяки: звільненню від сплати податків певних галузей економіки; податковим кредитам для збереження робочих місць; податковим відрахуванням; покриттю витрат на сплату% за користування кредитом; підтримці з використанням гарантійних механізмів; субсидюванню; податковим кредитам на суму заборгованості; відстроченню або розстроченню податкових зобов'язань, зокрема по ПДВ; скасуванню штрафних санкцій за порушення податкового законодавства для певних галузей та видів діяльності; податковим кредитам по окремих витратах; відтермінуванню термінів сплати наявного податкового боргу; компенсації частини щомісячних витрат на виплату заробітної плати, у тому числі пенсійних і страхових внесків; звільненню підприємств від сплати податку на майно; призупиненню процедури на стягнення податкового боргу.

При формуванні бюджету країни в умовах війни доцільно забезпечувати прийнятний рівень фінансової безпеки країни, що передбачає важливість дотримання певних фінансових правил та обмежень, які стосуються відношення дефіциту Державного бюджету України та державного боргу до ВВП країни, що дасть змогу запобігти дестабілізації економічного розвитку.

Важливо забезпечити оптимізацію структури видаткової частини бюджету країни з метою підвищення дієвості використання

обмежених наявних у розпорядженні держави фінансових ресурсів. Таким чином, зростає стабілізаційна функція бюджетно-податкової політики [8]. Нові масштабні виклики, зумовлені повномасштабною війною, вимагають своєчасного та системного перегляду бюджетних доходів і витрат, обґрунтування нових пріоритетів фіскальної політики, посилення бюджетного контролю та підвищення результативності витрат державних фінансових ресурсів.

Висновки. Від ефективності та обґрунтованості управління бюджетними ресурсами держави залежать темпи економічного зростання, підвищення добробуту населення, рівень вітчизняного виробництва, конкурентоспроможність та розвиток міжнародного партнерства. Основними пріоритетами бюджету у складний період воєнного стану визначено підвищення обороноздатності держави та забезпечення соціальної стабільності в суспільстві, що потребує стійких надходжень до бюджету. Урядом розглядаються зміни до законодавчих актів для покращання оперативності прийняття управлінських рішень щодо виконання Державного бюджету України. Держава на початковому етапі повномасштабної війни запровадила низку фіскальних стимулів з метою підтримки економіки та споживання. Однак тривалість війни та суттєве зростання дефіциту бюджету обумовили підвищення фіскальної значущості податків і зборів. З огляду на зазначене, застосовано заходи фіскальної консолідації, що обумовило збільшення бюджетних доходів. Важливою є підтримка населенням намірів державних інституцій підвищити ставки оподаткування для збільшення фінансування війська. Підходи до підвищення дієвості механізмів формування бюджету країни в умовах війни мають базуватися на інституційній взаємодії бюджетно-податкових та монетарних регуляторів. Нині міжнародна підтримка відіграє важливу роль у

стабілізації економіки та фінансування державного бюджету шляхом надання кредитів, гарантій за кредитами та грантів.

На завершення підкреслимо, що сьогодні зростає усвідомлення важливості результативного державного управління в бюджетній сфері, яке одночасно охоплює не лише процеси планування та формування доходів бюджету, але й розподілу та використання бюджетних коштів. Тому існує нагальна потреба в розробленні механізму управління бюджетними коштами на повоєнний період, в основу якого буде покладено принцип результативності, що і визначає значний дослідницький інтерес, вартий подальшого вивчення.

Список використаної літератури

1. Григор'єв Г. С. Теоретико-методологічні засади державного регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації : монографія. Херсон : Олді-плюс, 2017. 380 с.
2. Шеремет О. О. Теоретико-методологічні засади процесу забезпечення та реалізації ринкових стратегій у харчовій промисловості : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 375 с.
3. Дименко Р. А. Теоретико-методологічні засади процесу державного регулювання та стратегічного розвитку телекомунікаційної індустрії : монографія. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 365 с.
4. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : монографія / за ред. д.е.н., доц. Волощук Л. О., д.е.н., проф. Є. І. Масленнікова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. Випуск 4. 524 с.

Стаття надійшла 08.10.2022 року

Iryna Churkina,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Management and Innovations,
Odesa I. I. Mechnikov National University
24/26 French Blvd., Odessa, 65044, Ukraine
e-mail: churkina.irina0403@gmail.com

Yevhen Maslennikov,

Doctor of Economic Sciences, Professor,

Professor of the Department of Management and Innovations,

Odesa I. I. Mechnikov National University

24/26 French Blvd., Odesa, 65044, Ukraine

e-mail: evgenmaslennikov@ukr.net

ACCUMULATION AND USE MANAGEMENT BUDGET RESOURCES

The article examines the theoretical aspects of managerial research on innovation policy and strategy of the business entity. It is substantiated that innovative management is focused on organizational and economic models and methods of managing all stages and types of innovative processes in the subject of economic activity with maximum effectiveness and efficiency. It has been proven that the possibilities of forming a complex innovation management system depend on a significant number of factors. It has been found that determining the need and possibility of managing innovative processes in a business entity allows identifying its real needs, and they can be divided into the needs of the external environment, the needs of the internal environment, and the actual needs of the innovation process as an independent object of management. It is proven that in the conditions of global challenges, the formation of the strategy of the business entity should be aimed at solving the tasks of prospective production and technological development. This type of development is, in fact, a versatile, multifaceted activity that covers almost the entire internal economic environment of the subject. It is substantiated that the innovation strategy is the most important link of the subject's economic strategy and determines its content and direction in many cases. The stages of formation of an innovative strategy of a business entity are defined. A model of formation and implementation of an innovative strategy of a business entity has been developed. It has been proven that the strategic management of innovations of a business entity consists in the timely concentration of efforts on the development and use of promising achievements of scientific and technical development and the timely provision of resources for the dynamics of innovations for the benefit of the achievement of the goals of the business entity and the creation of conditions for its long-term effective activity.

Methodology. The methodological basis of a scientific article is a set of tools, which includes methods of scientific knowledge, analysis and synthesis, systematization and scientific abstraction. The scientific basis of the conducted research is the scientific development of Ukrainian and foreign scientists in the field of managing the accumulation and use of budgetary resources.

Results. It is substantiated that the rate of economic growth, increase in the welfare of the population, the level of domestic production, competitiveness and the

development of international partnership depend on the efficiency of the management of the state's budgetary resources. The main priorities of the budget in the difficult period of martial law are determined to increase the state's defense capability and ensure social stability in society, which requires stable revenues to the budget. The Government is considering amendments to legislative acts to improve the efficiency of management decision-making regarding the implementation of the State Budget of Ukraine. The state at the initial stage of the full-scale war introduced a number of fiscal incentives to support the economy and consumption. However, the duration of the war and the significant growth of the budget deficit led to an increase in the fiscal importance of taxes and fees. In view of the above, fiscal consolidation measures were applied, which led to an increase in budget revenues. It is important to support the public's intentions of state institutions to increase tax rates to increase the financing of the military. Approaches to increasing the effectiveness of the country's budget formation mechanisms in wartime conditions should be based on the institutional interaction of fiscal and monetary regulators. Currently, international support plays an important role in stabilizing the economy and financing the state budget through the provision of loans, loan guarantees and grants.

Practical importance. Conducted management research will support the process of managing the accumulation and use of budgetary resources.

Keywords: budgetary system, budgetary relations, budgetary policy, state budget, state budget income, state budget expenditures, priority budget expenditures, economic development of the country, martial law.

References

1. Hryhoriev, H. S. (2017). *Teoretyko-metodolohichni zasady derzhavnoho rehuliuвання finansovo-ekonomichnykh protsesiv v umovakh hlobalizatsii : monohrafiia* [Theoretical and methodological principles of state regulation of financial and economic processes in the context of globalization: a monograph]. Kherson : Oldi-plus. [in Ukrainian].
2. Sheremet, O. O. (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady protsesu zabezpechennia te realizatsii rynkovykh stratehii u kharchovii promyslovosti: monohrafiia* [Theoretical and methodological principles of the process of ensuring and implementing market strategies in the food industry: monograph]. Kherson: OLDIPLUS. [in Ukrainian].
3. Dimenko, R. A. (2019). *Teoretyko-metodolohichni zasady protsesu derzhavnoho rehuliuвання ta stratehichnoho rozvytku telekomunikatsiinoi industrii : monohrafiia* [Theoretical and methodological principles of the process of state regulation and strategic development of the telecommunications industry: monograph]. Kherson: OLDI-PLUS. [in Ukrainian].

4. Maslennikov, E. I. (2019). Innovatsiina ekonomika: teoretychni ta praktychni aspekty : monohrafiia. Innovative economy: theoretical and practical aspects: monograph. Issue 4. Kherson: OLDI-PLUS. [in Ukrainian].